

Devrim Özkan

Araş. Gör.

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilimlerde Evrensellik ve Tarihsel Tikellikler İkiliği

Sosyal Bilimlerde Evrensellik ve Tarihsel Tikellikler İkiliği Sosyal bilimlerde evrenselci bigikuramıyla tarihselci bigikuramı arasındaki ilişkiyi eleştirel bir perspektiften yeniden düşünmek sosyal bilimlerin yeniden dirilişi için vazgeçilmez bir koşuldur. Sosyal bilimlerde soyut evrenselci bigikuramının somutlaştırmaları ve katılıkları insanın bilme ediminin zamansal ve mekânsal dinamiklerini göz ardı ettiği için, bu edimin doğru bir şekilde açıklanmasına engel oluşturur. Hiç kuşkusuz, evrenselcilik ahlaksal felsefi önermeleri kendisine temel alarak nesnesine yönelir. Sahip olduğu bu metodun ana problemi ise ahlaksal felsefi önermeler ile somut insan deneyimi arasında bir uçurum meydana getirmiş olmasıdır. Kökleri Platon'a kadar dayanan bu metot Çokluk'un toplumsal yaşamda ki yayılımının karşısına toplumsalı düzenleyen ve onun üzerinde aşkın olarak duran Bir'i koyar. Tarihselcilik ise bu düşünsel ve metodolojik duruşa karşıt olarak ahlaksal evrensellik ilkelerini reddeder. Tarih boyunca ahlaksal iyinin içeriği konusundaki bakış açılarının zamana ve mekâna paralel olarak büyük bir türülük gösteriyor olmasını da buna dayanak olarak sunar. Locke'cu bireycilik ve çoğulculuk eski Batı geleneğinin Hristiyan köklerinde perçinlenmiş bir biçimde duran ahlaksal önyargılara, öznelciliğin en uç noktalarından saldırır. Böylesi uç duruşlar karşısında muhafazakâr evrenselciliğin modernitenin bir bütün olarak reddedilmesi gibi bir noktaya sürüklenmiş olması, Hannah Arendt, Leo Strauss ve Alasdair MacIntyre örneklerinde görüldüğü üzere, kaçınılmaz olarak gerçekleşmiştir. Bu düşünürlerin başat kaygısı, kamu düzeninin sürdürülebilmesinin imkânlarının ortadan kalmakta olduğu düşüncesidir. Oysaki çoğulcu tarihselcilik, kamu düzeninin sürdürülebilmesinin olanaklarını, Bir'in belirleyiciliğinde değil, toplumsal yaşamın öznelerarasılığının zemininde tüm etkilenenlerin etkin kılınarak, toplumun genel gidişi ve öznelerin özgürlüklerinin yayılım sınırları konusundaki konsensüsün yine özneler tarafından sürekli olarak inşa edilebilmesinde bulur. Ancak, modernitenin tarihsel deneyimi bizlere göstermektedir ki iktidar mekanizmaları, öznelerin toplumsal yaşamda ki edimselliğinin yayılımına engel olarak, onu kendi kendisinin içine de hapsedebilmektedir. Böylece özne kendi yarattığı imgelemler dünyasına sığınarak, toplumsal yaşamdan kaçmak zorunda bırakılmaktadır. Dolayısıyla, bugün modernitenin toplumsal yaşamda hukuksal eşitlik ilkesini gerçekleştirmiş olmasına rağmen özgürlük ilkesini gerçekleştirememiş olmasından doğan problemlerle uğraşan sosyal bilimler, öznelerarasılığın zemininde özgürlüğün yayılımını sağlayacak düşünsel çabaları gerçekleştirmekle yükümlüdür.